

Spis treści

Wstęp	9

I. Specyfika powiązań regionalnych w Azji i Pacyfiku

Paweł Szwiec: Integracja w Azji Wschodniej – geneza, przejawy, skutki, perspektywy	13
Zbigniew Olesiński: Mechanizm organizacyjny procesów integracyjnych w Azji Południowo-Wschodniej	21
Malgorzata Pietrasiak: ASEAN-6 i ASEAN-4: problemy na drodze do integracji regionu Azji Południowo-Wschodniej	31
Katarzyna A. Nawrot: Proces integracji regionalnej państw ASEAN	46
Ewa Oziewicz: Nowy regionalizm azjatycki z perspektywy ASEAN	55
Krystyna Żołądkiewicz: Integracja ekonomiczna w regionie Pacyfiku na przykładzie Strefy Wolnego Handlu Australii i Nowej Zelandii	64
Anna Calek: Perspektywy rozwoju gospodarczego mikropaństw Południowego Pacyfiku w ramach ugrupowania integracyjnego SPARTECA	76
Karolina Klecha-Tylec: Wschodni Obszar Wzrostu ASEAN jako przykład współpracy subregionalnej	84
Malgorzata Dziembała: Stosunki gospodarcze i polityczne Unii Europejskiej z krajami ASEAN na początku XXI wieku	94
Katarzyna Żukrowska: Stan zaawansowania integracji w ramach ASEAN a stosunki z Unią Europejską	106

II. Płaszczyzny i obszary współpracy regionalnej w Azji i Pacyfiku

Mariusz Szuster: Przesłanki lokalizacji produkcji w krajach azjatyckich	123
Jarosław Brach: Zagrożenie ze strony chińskich i indyjskich producentów ciężarówek dla liderów europejskich	130
Edyta Pawlak: Liberalizacja handlu jako czynnik rozwoju ugrupowań integracyjnych rejonu Azji i Pacyfiku	146
Monika Wyrzykowska: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Chinach a bezpośrednie inwestycje Chińskiej Republiki Ludowej – najnowsze trendy i perspektywy	155
Sebastian Domżałski: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w gospodarce Malezji na tle państw Azji Południowo-Wschodniej	165

Iwona Pawlas: Azja jako obszar funkcjonowania korporacji transnarodowych w zakresie działalności badawczo-rozwojowej	175
Bogusława Drelich-Skulska: Powiązania sieciowe przedsiębiorstw w regionie Azji i Pacyfiku	182
Elżbieta Pleśniak: Usługi outsourcingowe w Indiach	195
Szymon Mazurek: Giełdy papierów wartościowych w regionie Azji i Pacyfiku	206
Łukasz Fijałkowski: Regionalny wymiar bezpieczeństwa w Azji Południowo-Wschodniej. Idea Wspólnoty ASEAN w świetle koncepcji wspólnot bezpieczeństwa	216
Paweł Łyszczak: Rywalizacja o zasoby surowców energetycznych w basenie Morza Południowochińskiego	226

III. Makroekonomiczny wymiar procesów integracyjnych w Azji i Pacyfiku

Sebastian Bobowski, Marcin Haberla: Indie – narodziny drugiego azjatyckiego giganta?	237
Małgorzata Domiter: Znaczenie polityki handlowej Japonii dla jej dominującej pozycji w regionie Azji i Pacyfiku	246
Anna Jankowiak: Znaczenie ekonomiczne Hongkongu w regionie Azji i Pacyfiku	261
Aleksandra Kuźmińska: Brand China – wizerunek Chin w świecie w świetle rankingu Anholt Nation Brands Index	273
Patrycja Stermach: Ocena ryzyka państw ASEAN na podstawie metody klasyfikacji ryzyka kraju (<i>The Country Risk Classification Method – CRCM</i>)	282

IV. Społeczne i kulturowe wymiary procesów integracyjnych

Małgorzata Bartosik-Purgat: Kultura i konsument w świetle procesów globalnego rynku	293
Tadeusz Sporek: Społeczne problemy współczesnego świata – dylematy ochrony środowiska	305
Bogusław Bembenek: Japońskie grupy <i>keiretsu</i> w świetle koncepcji kapitału społecznego	315

Summaries

Paweł Szwiec: Integration in East Asia – causes, indications, outcomes, perspectives	20
Zbigniew Olesiński: Organizational mechanism of integrative processes in South-East Asia	30

Malgorzata Pietrasiak: ASEAN-6 and ASEAN-4: Problems on the way to the integration of South East Asia region	45
Katarzyna A. Nawrot: Process of regional integration in ASEAN countries	54
Ewa Oziewicz: New Asian regionalism from the ASEAN perspective	63
Krystyna Żołądkiewicz: Economic integration in Pacific Region on the example of Australia New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement	75
Anna Calek: The perspectives of economic development of the micro-states of South Pacific integration group SPARTECA	83
Karolina Klecha-Tylec: BIMP-EAGA as an example of subregional co-operation	93
Malgorzata Dziębala: Economic and political relations between the European Union and ASEAN countries at the beginning of the 21 st century	105
Katarzyna Żukrowska: ASEAN integration progress and relations with the European Union	120
Mariusz Szuster: The circumstances of manufacturing localization in Asian countries	129
Jarosław Brach: Are Chinese and Indian truck makers able to threaten today's, especially European leaders?	145
Edyta Pawlak: Liberalization of trade as a factor stimulating development of integrative groups of Asia and Pacific region	154
Monika Wyrzykowska: FDI in China and China's FDI – new trends and prospects	164
Sebastian Domżałski: Foreign direct investment in Malaysia against Southeast Asia	174
Iwona Pawlas: Asia and R&D activity of transnational corporations	181
Bogusława Drelich-Skulska: Business networks in Asia and Pacific region	194
Elżbieta Pleśniak: Outsourcing services in India	205
Szymon Mazurek: Stock exchanges in Asia and Pacific	215
Łukasz Fijałkowski: Regional dimension of security in Southeast Asia. The project of ASEAN Community and the notion of security community	225
Paweł Łyszczak: Energy rivalry in the South China Sea	234
Sebastian Bobowski, Marcin Haberla: India – birth of second Asian giant?	245
Malgorzata Domiter: Significance of Japan's trade policy for its dominant position in the Asia-Pacific region	260
Anna Jankowiak: Hong Kong – the economic role in Asia-Pacific region	272
Aleksandra Kuźmińska: Brand China – the image of China in the world according to Anholt Nation Brands Index	281
Patrycja Stermach: The Association of Southeast Asian Nations in the OECD Country Risk Classification	288

Malgorzata Bartosik-Purgat: Culture and consumer in the process of global market	304
Tadeusz Sporek: Social problems of the contemporary world – the dilemmas of environmental protection	314
Bogusław Bembek: Japanese <i>keiretsu</i> groups in the light of social capital conception	327

Małgorzata Dziembala

Akademia Ekonomiczna w Katowicach

STOSUNKI GOSPODARCZE I POLITYCZNE UNII EUROPEJSKIEJ Z KRAJAMI ASEAN NA POCZĄTKU XXI WIEKU

1. Wstęp

Unia Europejska rozwija kontakty z krajami Azji, co wynika z powiązań krajów Europy Zachodniej – historycznych, ekonomicznych i kulturowych z tym obszarem, jak i ze względów politycznych. Intensyfikacja wzajemnych kontaktów postępuje z uwagi na rosnące znaczenie ekonomiczne tej części świata i dokonujące się procesy globalizacji. Polityka UE względem krajów Azji jest realizowana w ramach pierwszego filaru gospodarki, przede wszystkim poprzez wdrażanie zewnętrznej polityki handlowej. Natomiast w sferze politycznej dokonuje się w ramach prowadzonej wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa¹.

W latach dziewięćdziesiątych XX w. nastąpiło zacieśnienie współpracy WE/UE z krajami Azji Południowo-Wschodniej. Niemniej jednak można zauważyć, iż związki gospodarcze w tym regionie przeważają nad politycznymi². Powiązania WE/UE z krajami Azji Południowo-Wschodniej są zróżnicowane, obszar ten bowiem nie stanowi homogenicznej całości³. Ważnym zbiorowym partnerem UE w regionie jest ASEAN – Stowarzyszenie Państw Azji Południowo-Wschodniej⁴.

Celem artykułu jest przedstawienie wzajemnych stosunków obu tych ugrupowań regionalnych na płaszczyźnie gospodarczej i politycznej na początku XXI w.,

¹ R. Zięba, *Unia Europejska jako aktor stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003, s. 214-220.

² P. Baliński, *Stosunki gospodarcze Unii Europejskiej z Japonią i krajami azjatyckimi*, [w:] *Polityka handlowa Unii Europejskiej wobec krajów trzecich*, red. B. Mucha-Leszko, Małopolski Instytut Gospodarczy, Rzeszów 1999, s. 191.

³ *Ibidem*, s. 192.

⁴ ASEAN została utworzona na mocy deklaracji z 8 sierpnia 1967 r. i obecnie obejmuje 10 krajów: Indonezję, Malezję, Filipiny, Singapur, Tajlandię, będące krajami założycielskimi, a następnie przyjęto kolejne kraje: Brunei, Wietnam, Laos, Myanmar oraz Kambodżę.

szczególnie zaś omówienie wymiany handlowej UE-27 z krajami ASEAN oraz napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich do tego regionu.

2. Rozwój współpracy w sferze ekonomicznej i politycznej WE/UE z krajami ASEAN

Wzajemne stosunki pomiędzy WE/UE a ASEAN⁵ istnieją już ponad 30 lat⁶, rozwijając się zarówno na płaszczyźnie gospodarczej, jak też w sferze politycznej. Nieformalne kontakty pomiędzy WE a ASEAN zainicjowano w 1972 r. w ramach specjalnego komitetu koordynacyjnego ASEAN, w 1975 r. powołano wspólną grupę studyjną. Oficjalne kontakty zostały zapoczątkowane w 1977 roku. Współpracę nawiązywano w ramach dialogu politycznego prowadzonego podczas spotkań ministerialnych, a pierwsze tego rodzaju spotkanie WE-ASEAN odbyło się rok później w Brukseli. Spotkania te odbywają się co dwa lata i stanowią ważną formę współpracy obu ugrupowań regionalnych.

Od tego czasu podejmowane są działania na rzecz wzmocnienia kontaktów i pogłębienia integracji, a zatem i zapewnienia stabilności w tej części świata. Podczas drugiego spotkania ministerialnego w Kuala Lumpur, 7 marca 1980 r., podpisano Układ o Współpracy WE-ASEAN. Początkowo układ ten został zawarty pomiędzy WE a następującymi krajami ASEAN: Indonezją, Malezją, Filipinami, Singapurem i Tajlandią, stając się ważnym elementem kształtowania obustronnych kontaktów, przede wszystkim w sferze gospodarczej. W preambule bowiem wskazano, iż strony potwierdzają „wspólną wolę, aby przyczynić się do nowego etapu międzynarodowej współpracy gospodarczej i ułatwić rozwój odpowiednich zasobów ludzkich i materialnych oparty na wolności, równości i sprawiedliwości”⁷. W układzie o współpracy zapisano, iż wzajemne stosunki handlowe pomiędzy WE a krajami ASEAN odbywać się będą na podstawie przyznanej przez każdą ze stron klauzuli największego uprzywilejowania. Ponadto kraje ASEAN-u zostały objęte systemem powszechnych preferencji celnych, formą pomocy tym krajom, przy

⁵ Szerzej na temat ASEAN w: *Procesy integracyjne we współczesnej gospodarce światowej*, red. E. Oziewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 202-224; E. Haliżak, *Stosunki międzynarodowe w regionie Azji i Pacyfiku*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1999, s. 412-432.

⁶ Punkt 2 niniejszego artykułu, jeśli nie podano inaczej, opracowano na podstawie: EU/ASEAN 2007: *Celebrating 30 years of relations*, European Commission, http://ec.europa.eu/external_relations/library/publications/38_asean_leaflet.pdf, 18.03.2008); prezentacji: EU-ASEAN Ministerial Meeting 14-15 March 2007 in Nuremberg: *Thirty Years of Cooperation – Towards an Enhanced EU-ASEAN Partnership in the 21st Century*, (<http://www.aseansec.org/20858.pdf> 18.03.2008), informacji dostępnych na stronie Komisji Europejskiej: http://ec.europa.eu/external_relations/asean/intro/index.htm (18.03.2008), Sekretariatu ASEAN: <http://www.aseansec.org/4970.htm>, <http://www.aseansec.org/5612.htm> (18.03.2008) oraz stron internetowych powiązanych z wymienionymi.

⁷ Cyt. za: *Cooperation Agreement between Member Countries of ASEAN and European Community*, Kuala Lumpur, 7 March 1980, <http://www.aseansec.org/1501.htm> (28.03.2008).

czym ten przywilej nie dotyczył Singapuru⁸. W postanowieniach Układu ujęto również kwestie dotyczące współpracy handlowej, strony bowiem zobowiązały się m.in. do: współpracy na szczeblu międzynarodowym i pomiędzy sobą w zakresie rozwiązania wspólnych problemów, w tym w sferze handlu, przyznawania wzajemnych ułatwień w zakresie dokonywania transakcji handlowych i promowania działań na rzecz wzrostu handlu. Wskazano na sfery współpracy ekonomicznej ukierunkowanej m.in. na rozwój inwestycji, wspieranie postępu technologicznego i naukowego, otwarcie nowych źródeł dostaw i rynków oraz tworzenie możliwości zatrudnienia⁹, jak również na cele w zakresie współpracy technicznej. Postanowiono także o utworzeniu wspólnego komitetu ds. współpracy¹⁰, mającego odbywać coroczne spotkania¹¹. Kolejne kraje członkowskie ASEAN podpisywały protokoły dotyczące przystąpienia do umowy, w odniesieniu do Laosu i Kambodży uczyniono to w lipcu 2000 roku. Nie podpisał go tylko Myanmar. Ustalono bowiem, że nie jest to możliwe z uwagi na istniejącą w tym kraju sytuację w zakresie demokracji i przestrzegania praw człowieka.

Podczas 11 ministerialnego szczytu w Karlsruhe w 1994 r., utworzono grupę *ad hoc* wybitnych osobistości, a rok później odbyło się pierwsze spotkanie wyższych urzędników (Senior Officials Meeting) w Singapurze. W roku 1994 UE wydała także dokument „W kierunku nowej strategii wobec Azji”.

Intensyfikacja wielostronnych kontaktów pomiędzy tymi ugrupowaniami nastąpiła w latach dziewięćdziesiątych XX w. i na początku XXI w., co było związane z przyjętą względem tej części świata strategią WE. W roku 2001 przedstawiono bowiem dokument: „Europa i Azja: ramy strategiczne dla wzmocnionego partnerstwa”, wskazując na znaczenie ASEAN dla rozwoju współpracy Europy i Azji. Dwa lata później, w komunikacie Komisji z 2003 r. „Nowe Partnerstwo z Azją Południowo-Wschodnią”¹², stanowiącym nową strategię na rzecz pogłębienia wzajemnych relacji, zaproponowano dalsze wzmocnienie stosunków UE z ASEAN oraz z pozostałymi krajami Azji Południowo-Wschodniej. Strategia ta miała stać się bodźcem do dalszego ich pogłębienia z uwagi na istniejące interesy polityczne i ekonomiczne obu stron. Wymagały rozwiązania drogą międzynarodowej współpracy również problemy natury globalnej. W strategii tej wskazano na sześć priorytetów: wzmocnienie regionalnej stabilności i walki z terroryzmem, promowanie praw człowieka, zasad demokracji i dobrego rządzenia, priorytetowe traktowanie kwestii sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, wprowadzenie nowej dynamiki w zakresie regionalnego handlu i relacji inwestycyjnych poprzez ustanowienie

⁸ *Unia Europejska. Przygotowania Polski do członkostwa*, red. E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec, IkiCHZ, Warszawa 2001, s. 325-326.

⁹ Cyt. za: *Cooperation Agreement...*

¹⁰ Joint Cooperation Committee – JCC.

¹¹ *Cooperation Agreement...*

¹² *Communication from the Commission. A new partnership with South East Asia*, COM (2003) 399/4, http://ec.europa.eu/external_relations/asia/doc/com03_sea.pdf (19.03.2008).

Transregionalnej Handlowej Inicjatywy UE-ASEAN (Trans-Regional EU-ASEAN Trade Initiative – TREATI), wsparcie rozwoju mniej rozwiniętych krajów i wzmocnienie dialogu w określonych obszarach¹³. W roku 2003 odbyło się 14 spotkanie ministerialne w Brukseli, podczas którego podpisano deklarację na rzecz współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu¹⁴. Natomiast już w trakcie kolejnego spotkania ministerialnego w Dżakarcie w 2005 r. przyjęto Instrument Regionalnego Dialogu UE-ASEAN¹⁵, stanowiący podstawę do rozwoju współpracy w dziedzinach nie dotyczących sfery handlu, jak również w zakresie pomocy¹⁶.

Ostatnie spotkanie ministerialne¹⁷ odbyło się 14-15 marca 2007 r. w Norymberdze. W przyjętej deklaracji strony zobowiązały się do wzmocnienia dialogu oraz współpracy w zakresie osiągnięcia celów Wspólnoty ASEAN. Wskazano na konieczność podjęcia dalszych działań na rzecz pogłębienia współpracy politycznej i w zakresie bezpieczeństwa, m.in. poprzez wzmocnienie dialogu w ramach Regionalnego Forum ASEAN, współpracy gospodarczej oraz w zakresie bezpieczeństwa energetycznego i zmian klimatycznych/środowiska, współpracy społeczno-kulturalnej. Podkreślono także zaangażowanie UE w zakresie wsparcia działań promujących integrację w tym regionie¹⁸.

Ponadto rezultatem inicjowanych przedsięwzięć są programy współpracy regionalnej. W ramach pomocy po tsunami (2006) wkład finansowy UE wraz z pomocą krajów członkowskich UE wyniósł 1,5 mld euro¹⁹. W ramach planów finansowych 2007-2013 z budżetu WE wyasygnowano środki w zakresie działań na rzecz osiągnięcia wspólnoty państw ASEAN. Wdrażane są wspólne projekty, m.in. realizowany program ASEAN na rzecz wspierania współpracy regionalnej – APRIS (o charakterze politycznym), programy edukacyjne (program sieci uniwersyteckich) czy też środowiskowe i gospodarcze (centrum ASEAN na rzecz bioróżnorodności)²⁰.

UE zaznacza swoją obecność w regionie, będąc m.in. członkiem Regionalnego Forum ASEAN²¹, którego pierwsze spotkanie odbyło się w 1994 r. w Bangkoku i stanowi ono „formę zinstytucjonalizowanego i wielostronnego dialogu na temat bezpieczeństwa (...) traktowana jako środek i instrument strategii politycznej tego

¹³ Ibidem, s. 3-4.

¹⁴ Joint Declaration on Cooperation to Combat Terrorism, 14 th ASEAN-EU Ministerial Meeting Brussels 27-28 January 2003, <http://www.aseansec.org/14030.htm> (19.03.2008).

¹⁵ Regional EU-ASEAN Dialogue Instrument – tzw. READI.

¹⁶ Joint Co-Chairmen’s Statement of the 15th ASEAN-EU Ministerial Meeting, Jakarta, 10 March 2005, <http://www.aseansec.org/17354.htm> (19.03.2008).

¹⁷ Stanowiące również podsumowanie istniejących oficjalnych 30-letnich stosunków pomiędzy ugrupowaniami.

¹⁸ *Nuremberg Declaration on an EU-ASEAN Enhanced Partnership*, http://ec.europa.eu/external_relations/asean/intro/2007_16_nuremberg_declar.pdf (19.03.2008).

¹⁹ EU-ASEAN Ministerial Meeting...

²⁰ Ibidem.

²¹ E. Halizak, op.cit., s. 419-425.

ugrupowania w stosunkach wewnątrzregionalnych” – prowadzonego przez ASEAN²². Ponadto międzyregionalny dialog Azja-Europa prowadzony jest w ramach ASEM (Asia – Europe Meeting), którego członkiem jest UE²³.

3. Rozwój wzajemnej wymiany handlowej w latach 2000-2006

Współpraca gospodarcza pomiędzy ugrupowaniami rozwija się na płaszczyźnie handlowej. Wymiana towarowa UE-ASEAN stanowiła 5% światowego handlu w 2006 roku. Kraje UE są bardzo ważnym rynkiem zbytu dla produktów pochodzących z krajów ASEAN, będąc w 2006 r. drugim największym partnerem handlowym tego ugrupowania. W roku 2006 kraje ASEAN były piątym w kolejności największym partnerem handlowym UE (według grup krajów)²⁴. Jak wskazano w komunikacie Komisji: „Nowe partnerstwo z Azją Południowo-Wschodnią”, strategia UE w tym regionie „powinna być zarówno ofensywna, szukając poprawy pozycji UE na tym ważnym rynku, jak i defensywna – chroniąc swoje interesy w regionie”²⁵ w kontekście wzrastających dążeń do tworzenia stref wolnego handlu i intensyfikacji wzajemnych powiązań na tym obszarze²⁶.

Współpraca gospodarcza pomiędzy tymi ugrupowaniami promowana jest w ramach już wspomnianej inicjatywy TREATI podjętej w 2003 r. i stanowiącej ramy dla rozwoju wzajemnych stosunków handlowych. Wyszczególniono wybrane obszary współpracy, które obejmują: standardy sanitarne i fitosanitarne w produktach rolno-spożywczych i rybnych, standardy dla produktów przemysłowych i bariery techniczne handlu, produkty leśne i drzewne. Ponadto dotyczy kwestii przekrojowych – ułatwień w zakresie handlu i współpracy w zakresie inwestycji²⁷. Zainteresowanie tym regionem ze strony UE powinno być znaczące z uwagi na funkcjonującą już strefę wolnego handlu krajów ASEAN (AFTA), co również podnosi atrakcyjność regionu dla inwestorów zagranicznych i napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB)²⁸.

Podjęmowane są przedsięwzięcia dla poprawy warunków rozwoju handlu wzajemnego i zintensyfikowania współpracy poprzez działania na rzecz utworzenia strefy wolnego handlu pomiędzy tymi ugrupowaniami, co ma sprzyjać także zwiększeniu zaangażowania UE w regionie. Działania w tym kierunku zostały rozpoczęte poprzez ustanowienie w 2005 r. tzw. grupy studyjnej (Vision Group), tworzonej przez starszych urzędników ekonomicznych (Senior Economic Officials), której celem było rozpatrzenie możliwości intensyfikacji stosunków w wy-

²² E. Halizak, op. cit., s. 420.

²³ Zob. szerzej: Ibidem, s. 425-432.

²⁴ http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/regions/asem/index_en.htm (19.03.2008).

²⁵ Za: Communication from the Commission. *A new partnership...*, s. 8.

²⁶ Ibidem, s. 9.

²⁷ http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/regions/asem/index_en.htm (19.03.2008).

²⁸ Communication from the Commission. *A new partnership...*, s. 9.

mianie gospodarczej, w tym także poprzez utworzenia strefy wolnego handlu. Negocjacje w zakresie utworzenia strefy wolnego handlu oparto na podejściu: „region do regionu”²⁹, uwzględniając zróżnicowane poziomy rozwoju krajów partnerskich. Zostały one rozpoczęte podczas Konsultacji Ministrów Ekonomicznych UE-ASEAN w Brunei Darussalam, 4 maja 2007 r., po przyznaniu Komisji mandatu przez Radę UE do prowadzenia negocjacji³⁰.

Unia Europejska rozwija wymianę handlową z krajami ASEAN³¹. Do krajów ASEAN skierowano 4% całkowitej wielkości eksportu UE-27, natomiast import z tych krajów stanowił 6% całkowitego importu UE-27 w 2006 roku. Jednakże zmniejsza się udział importu UE pochodzącego z krajów ASEAN w całkowitym unijnym imporcie, który jeszcze w 2000 r. stanowił blisko 8%. To samo zjawisko obserwuje się po stronie eksportu zewnętrznego dokonywanego przez UE do krajów ASEAN. W roku 2000 eksport do krajów ASEAN stanowił jeszcze blisko 5% całkowitego eksportu zewnętrznego UE³².

Unia Europejska odnotowała w ciągu analizowanego okresu, tj. w latach 2000-2006, ujemny bilans handlowy w wymianie towarowej z krajami ASEAN, który w 2000 r. wyniósł -33,5 mld euro, a w 2006 r. stanowił -29,9 mld euro³³. W roku 2006 wartość eksportu UE-27 do krajów ASEAN wyniosła 48,8 mld euro, osiągając wartość najwyższą w latach 2000-2006, podczas gdy wartość importu wyniosła 78,8 mld euro (również najwięcej w analizowanym okresie) (rys. 1).

Głównym partnerem handlowym UE-27 w eksporcie spośród krajów ASEAN jest Singapur. W roku 2006 do tego kraju trafiło 40,5% eksportu UE-27 kierowanego do krajów ASEAN, tj. 19,754 mld euro, a następnie do Malezji oraz Tajlandii. Łącznie na te trzy kraje przypadało 76,4% eksportu UE-27 do ASEAN (rys. 2). W latach 2000-2006 nastąpiło obniżenie wielkości eksportu do Filipin, Myanmaru, Brunei i Laosu. Niemcy osiągnęły największy udział w eksporcie UE-27 do krajów ASEAN w 2006 r., który wyniósł 28,6%, a następnie Francja i Wielka Brytania z udziałem odpowiednio 13,8 i 13,4%.

UE-27 importowała towary z krajów ASEAN, głównie z Singapuru, udział tego kraju w całkowitym imporcie UE z ugrupowania wyniósł bowiem 24,7% w 2006 roku. W dalszej kolejności importowano towary z: Malezji, Tajlandii i In-

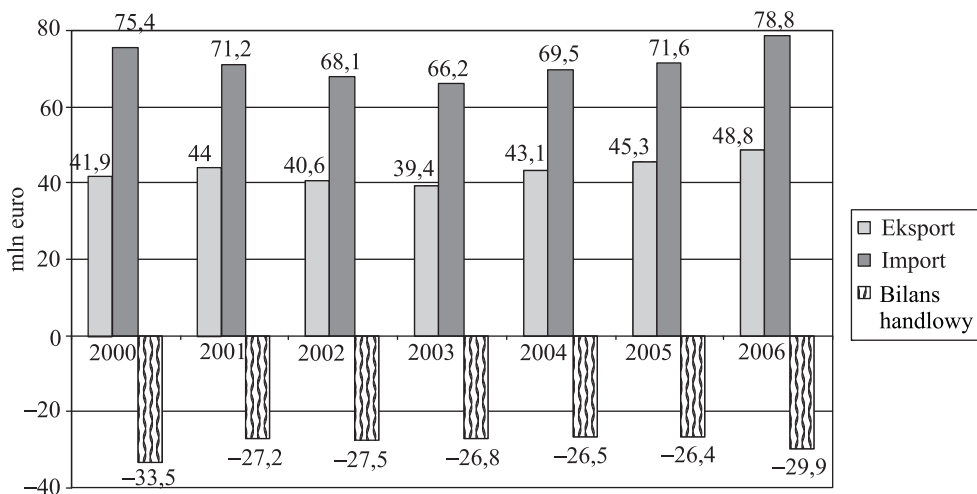
²⁹ Tak zwany *region to region approach*.

³⁰ http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/regions/asean/index_en.htm (19.03.2008).

³¹ Dane dotyczące wymiany handlowej pomiędzy UE a krajami ASEAN, jeśli nie podano inaczej, pochodzą z publikacji: G. Gambini, *EU-27 trade with ASEAN countries in 2006*, „Statistics in focus” 2007 vol. 123, dane dotyczą obecnych 27 krajów członkowskich UE.

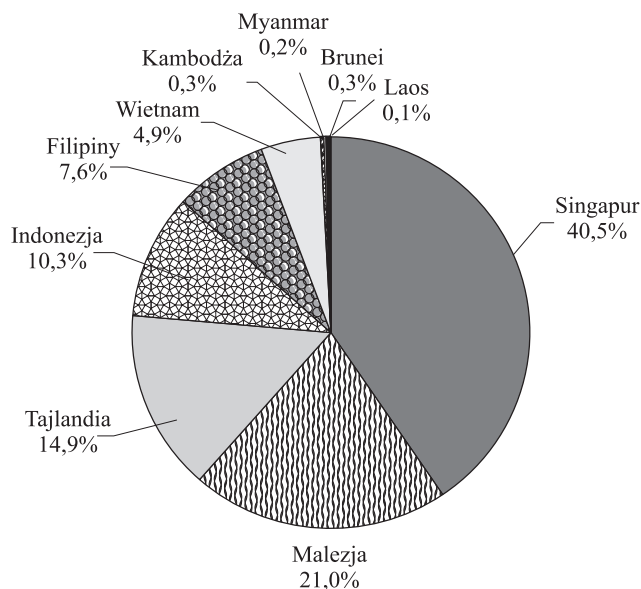
³² EU-ASEAN Summit, An EU27 trade deficit of 30 bn euro in 2006 with ASEAN Press releases, STAT/07/158, 20 November 2007, (<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/07/158&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>) (18.03.2008).

³³ Największy deficyt w wymianie handlowej z krajami ASEAN spośród krajów UE-27 odnotowała Holandia.

Rys. 1. Kształtowanie się wymiany handlowej UE-27 z krajami ASEAN w latach 2000-2006 (w mld euro)

Źródło: G. Gambini, *EU-27 trade with ASEAN countries in 2006*, „Statistics in Focus” 2007 vol. 123, s. 1.

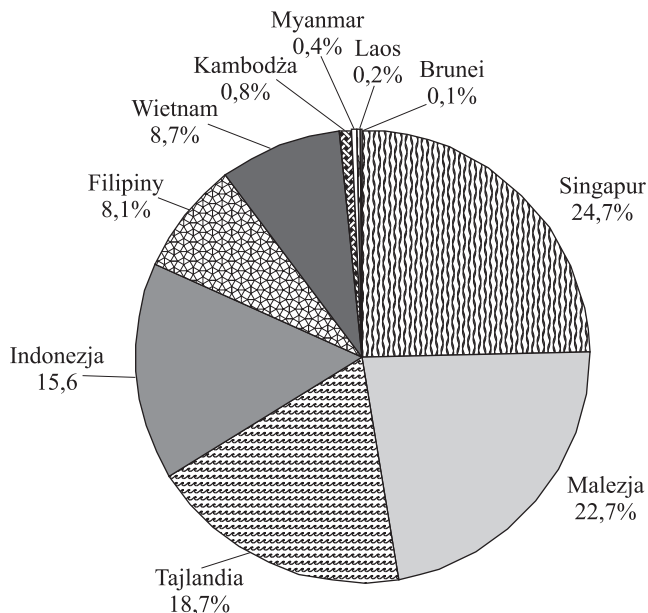

Rys. 2. Eksport UE-27 do krajów ASEAN w 2006 roku

Źródło: na podstawie G. Gambini, *EU-27 trade with ASEAN countries in 2006*, „Statistics in Focus” 2007 vol. 123, s. 2.

donezji. Łącznie na te cztery wymienione kraje przypadało ponad 80% wartości importu UE-27 z krajów ASEAN (rys. 3). Głównym importerem spośród krajów

UE-27 są Holandia (udział 20,5%), wyprzedzając Wielką Brytanię (19,4%) i Niemcy (udział 18,6%) w 2006 roku.

Rys. 3. Import UE-27 z krajów ASEAN w 2006 roku

Źródło: na podstawie G. Gambini, *EU-27 trade with ASEAN countries in 2006*, „Statistics in Focus” 2007 vol. 123, s. 2.

Analizując strukturę towarową wymiany handlowej UE-27 z krajami ASEAN, należy wskazać, iż zarówno po stronie eksportu, jak i importu dominują produkty przemysłowe. W roku 2006 udział eksportu produktów przemysłowych z UE-27 w całkowitym eksporcie do krajów ASEAN wyniósł 88% i były to przede wszystkim maszyny i sprzęt transportowy (stanowiące 55% całkowitego eksportu do krajów ASEAN). Produkty nieprzetworzone eksportowane z UE-27 stanowiły 9% całkowitej wartości eksportu kierowanego do krajów ASEAN w tymże roku. W roku 2006 produkty przemysłowe importowane z ASEAN do UE-27 stanowiły 83% całkowitego importu z krajów tego ugrupowania³⁴. W latach 2000-2006 stale pogłębiał się deficyt handlowy UE z krajami ASEAN w odniesieniu do produktów nieprzetworzonych.

³⁴ Należy zauważyć, iż taka struktura towarowa eksportu krajów ASEAN (dominacja towarów stosunkowo zaawansowanych pod względem technologicznym, przede wszystkim elektroniki i podzespołów) jest także rezultatem dokonywanych inwestycji bezpośrednich w tym regionie przez przedsiębiorstwa międzynarodowe. Ekspert tych przedsiębiorstw następuje do państw wysoko rozwiniętych. Zob. E. Halizak, op. cit., s. 286.

Tabela 1. Wymiana handlowa UE-27 z krajami ASEAN w latach 2000 i 2006 według głównych grup produktów (w mln euro)

Wyszczególnienie	Eksport				Import				Bilans handlowy	
	2000	2006	Średni roczny wzrost	Udział w całkowitym handlu, w 2006 roku	2000	2006	Średni roczny wzrost	Udział w całkowitym handlu, w 2006 roku	2000	2006
Ogółem	41 856	48 809	3%	100%	75 386	78 751	1%	100%	-33 530	-29 942
Produkty nieprzetworzone	3 119	4 235	5%	9%	8 443	12 945	7%	16%	-5 324	-8 710
Żywność	2 184	2 197	0%	5%	3 829	4 643	3%	6%	-1 645	-2 446
Surowce	680	967	6%	2%	4 189	6 281	7%	8%	-3 509	-5 314
Energia	255	1 071	27%	2%	425	2 021	30%	3%	-170	-950
Produkty przemysłowe	37 100	43 070	3%	88%	60 752	65 387	1%	83%	-23 652	-22 317
Chemikalia	5 031	6 592	5%	14%	2 550	7 288	19%	9%	2 481	-696
Maszyny i sprzęt transportowy	24 288	26 696	2%	55%	38 057	36 887	-1%	47%	-13 770	-10 191
Inne produkty przemysłowe	7 781	9 782	4%	20%	20 144	21 212	1%	27%	-12 363	-11 430
Inne	1 637	1 504	-1%	3%	6 191	420	-36%	1%	-4 554	1 084

Źródło: G. Gambini, *EU-27 trade with ASEAN countries in 2006*, „Statistics in Focus” 2007 vol. 123, s. 3.

Wysoki deficyt w handlu z krajami ASEAN był w dużej mierze wynikiem znaczącego deficytu w handlu w kategoriach: maszyny i sprzęt transportowy oraz inne produkty przemysłowe (tab. 1).

4. Napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich do krajów ASEAN

Kraje Unii Europejskiej dokonują największych, w ujęciu wartościowym, ZIB w krajach ASEAN. W latach 2002-2006 wielkość tego rodzaju inwestycji pochodzących z UE (UE-25) wyniosła 44 955,6 mln USD, stanowiąc ponad 26% ogółu ZIB ulokowanych w krajach ASEAN w tym okresie. W latach 2004-2006 wielkość ZIB zrealizowanych przez UE w krajach ASEAN wzrastała, jednakże stopniowo zmniejsza się udział krajów UE w całkowitej wielkości ZIB w tym regionie. W roku 2004 udział ZIB pochodzących z krajów UE-25 stanowił 28,6% całkowitej wielkości tego rodzaju inwestycji w regionie, podczas gdy w 2006 r. wyniósł 25,5% (tab. 2). Inne bowiem kraje, takie jak Japonia i kraje ASEAN, dynamicznie zwiększają ZIB dokonywane w tym regionie i wyraźnie zaznaczają swoją obecność. Ważnym inwestorem są również Stany Zjednoczone, jeśli rozpatrywać całkowitą wielkość ZIB dokonanych w latach 2002-2006.

Tabela 2. Główne źródła dokonywanych ZIB w krajach ASEAN

Kraje*	Wartość (w mln USD)				Udział w całkowitym napływie (w %)			
	2004	2005	2006	2002-2006	2004	2005	2006	2002-2006
UE-25	1 046,1	11 139,6	13 361,9	44 955,6	28,6	27,1	25,5	26,3
Japonia	5 732,1	7 234,8	10 803,3	30 813,7	16,3	17,6	20,6	18,0
ASEAN	2 803,7	3 765,1	6 242,1	19 377,7	8,0	9,2	11,9	11,3
USA	5 232,4	3 010,6	3 864,9	13 736,1	14,9	7,3	7,4	8,0
Inne kraje Ameryki Środkowej i Południowej**	(60,5)	919,4	1 035,1	3 958,3	(0,2)	2,2	2,0	2,3
Hongkong	529,6	773,0	1 353,4	3 430,7	1,5	1,9	2,6	2,0
Republika Korei	806,4	577,7	1 099,1	3 347,3	2,3	1,4	2,1	2,0
Wyspy Kajmana	2 029,1	(19,9)	476,4	3 003,7	5,8	(0,0)	0,9	1,8
Tajwan	366,8	(66,8)	668,1	2 417,4	1,0	(0,2)	1,3	1,4
Chiny	731,5	502,1	936,9	2 302,9	2,1	1,2	1,8	1,3
10 krajów – ogółem	28 217,1	27 835,4	39 841,2	127 343,3	80,4	67,8	76,1	74,5
Inne	6 900,1	13 232,4	12 538,3	43 478,5	19,6	32,2	23,9	25,5
Ogółem	35 117,2	41 067,8	52 379,5	170 821,9	100,0	100,0	100,0	100,0

Objaśnienia:

* zidentyfikowane na podstawie skumulowanego napływu ZIB w latach 2001-2005.

** obejmuje kraje Ameryki Środkowej i Południowej, inne aniżeli Argentyna, Brazylia, Meksyk i Panama.

Ranking obejmuje wyłącznie kraje, dla których dane były dostępne.

Źródło: Foreign Direct Investment Statistics, <http://www.aseansec.org/Stat/Table27.xls>, 19.03.2008.

Jak wynika z przedstawionych danych, dotyczących zarówno sfery wymiany towarowej, jak i powiązań inwestycyjnych, zmniejsza się zaangażowanie UE w tym w regionie na początku XXI wieku.

5. Podsumowanie

Podjęte przez UE działania na rzecz pogłębienia wielostronnych kontaktów z krajami ASEAN uległy intensyfikacji w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Prowadzony jest dialog polityczny oraz działania na rzecz współpracy gospodarczej, czemu służą wypracowane instytucjonalne jej formy. Podpisywane są deklaracje i wprowadzane wspólne strategie na rzecz wzmocnienia współpracy i pogłębienia wzajemnych relacji. Przejawem zaangażowania UE w tym regionie są m.in. działania na rzecz utworzenia strefy wolnego handlu, wspieranie nie tylko współpracy gospodarczej, lecz także i w innych dziedzinach, również poprzez udzielaną pomoc finansową. UE jest członkiem Regionalnego Forum ASEAN

i prowadzi współpracę rozwijaną na różnych płaszczyznach z krajami tego regionu w ramach dialogu ASEM.

UE zamierza być aktywnym aktorem stosunków międzynarodowych w Azji Południowo-Wschodniej, czego dowodem są podejmowane inicjatywy. Takie podejście jest również wynikiem postępujących procesów integracyjnych w tej części świata i liberalizacji handlu oraz dynamicznego wzrostu znaczenia gospodarczego tych krajów. Jednakże konieczne jest podjęcie przez UE intensywnych działań na rzecz zwiększenia obecności w tym regionie.

Literatura

- Baliński P., *Stosunki gospodarcze Unii Europejskiej z Japonią i krajami azjatyckimi*, [w:] *Polityka handlowa Unii Europejskiej wobec krajów trzecich*, red. B. Mucha-Leszko, Małopolski Instytut Gospodarczy, Rzeszów 1999.
- Communication from the Commission. *A new partnership with South East Asia*, COM (2003) 399/4, http://ec.europa.eu/external_relations/asia/doc/com03_sea.pdf (19.03.2008).
- Cooperation Agreement between Member Countries of ASEAN and European Community, Kuala Lumpur, 7 March 1980, <http://www.aseansec.org/1501.htm> (28.03.2008).
- EU/ASEAN 2007: *Celebrating 30 years of relations*, European Commission, http://ec.europa.eu/external_relations/library/publications/38_asean_leaflet.pdf (18.03.2008).
- EU-ASEAN Ministerial Meeting 14-15 March 2007 in Nuremberg: *Thirty Years of Cooperation – Towards an Enhanced EU-ASEAN Partnership in the 21st Century* <http://www.aseansec.org/20858.pdf> (18.03.2008).
- EU-ASEAN Ministerial Meeting 14-15 March 2007 in Nuremberg: *Thirty Years of Cooperation – Towards an Enhanced EU-ASEAN Partnership in the 21st Century*, (<http://www.aseansec.org/20858.pdf>) (18.03.2008).
- EU-ASEAN Summit, *An EU27 trade deficit of 30 bln euro in 2006 with ASEAN Press releases*, STAT/07/158, 20 November 2007, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/07/158&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (18.03.2008).
- Gambini G., *EU-27 trade with ASEAN countries in 2006*, „Statistics in Focus” 2007 vol. 123.
- Haliżak E., *Stosunki międzynarodowe w regionie Azji i Pacyfiku*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1999.
- http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/regions/asean/index_en.htm (19.03.2008).
- <http://www.aseansec.org/Stat/Table27.xls> (19.02.2008).
- Informacje dostępne na stronie Komisji Europejskiej: http://ec.europa.eu/external_relations/asean/intro/index.htm, 18.03.2008.
- Informacje dostępne na stronie Sekretariatu ASEAN: <http://www.aseansec.org/4970.htm>; <http://www.aseansec.org/5612.htm> (18.03.2008).
- Joint Co-Chairmen’s Statement of the 15th ASEAN-EU Ministerial Meeting, Jakarta, 10 March 2005, <http://www.aseansec.org/17354.htm> (19.03.2008).
- Joint Declaration on Cooperation to Combat Terrorism, 14 th ASEAN-EU Ministerial Meeting Brussels 27-28 January 2003 (<http://www.aseansec.org/14030.htm>) (19.03.2008).
- Nuremberg Declaration on an EU-ASEAN Enhanced Partnership, http://ec.europa.eu/external_relations/asean/intro/2007_16_nuremberg_declar.pdf (19.03.2008).
- Procesy integracyjne we współczesnej gospodarce światowej*, red. E. Oziewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- Unia Europejska. Przygotowania Polski do członkostwa*, red. E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowicz, IkiCHZ, Warszawa 2001.

Zięba R., *Unia Europejska jako aktor stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003.

**ECONOMIC AND POLITICAL RELATIONS
BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND ASEAN COUNTRIES
AT THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY**

Summary

Connections between the European Union and ASEAN countries have been developing for over thirty years through economic co-operation and political dialogue. However, only in the nineties of the 20th century did the fast intensification of mutual relationship take place. The article presents the most important planes of co-operation of the EU and ASEAN. The analysis of development of trading between these groups and its commodity composition has been conducted. Moreover, the inflow of foreign direct investments to the countries of ASEAN at the beginning of the 21st century has been presented.